

Det talade ordet gäller

Ett starkare försvar – utmaningar och möjligheter

ÖB Micael Bydén

Rikskonferensen Sälen, den 11 januari 2016

Vi har just lämnat ett år av stora globala förändringar bakom oss. En turbulent omvärld med många förgreningar in i vårt eget samhälle och ett fortsatt hårt säkerhetspolitiskt klimat i vår absoluta närhet.

Samtidigt ser vi idag ett engagemang i försvarsfrågor som vi inte har skådat på årtionden. Försvarspolitiken har tagit en tydlig vändning.

Försvarsmaktens uppdrag är ytterst att försvara Sverige. Vi ska stå stadigt i alla lägen, ständigt förbättra oss och lösa de uppgifter som ankommer på oss. I en krävande tid är min vision att vi ska ha ett starkare försvar, som möter varje hot och klarar varje utmaning.

Jag vill idag tala om hur Försvarsmakten bygger en ökad militär förmåga i en komplex omvärldsutveckling som ställer krav på både omedelbar skärpa och långsiktig uthållighet. Vi har jobb att göra, både på kort sikt under försvarsbeslutsperioden och på längre sikt därefter.

Vår säkerhet utmanas från flera håll. Rysslands agerande driver alltjämt den försämrade säkerhetssituationen i vårt närområde. De förvärrade konflikterna i Syrien och Irak, den brutala terrorismen och

de massiva flyktingströmmarna skärper samtidigt kraven på samarbete, simultanförmåga och strategisk riktning. Tidigare åtskillnader suddas ut: mellan inre och yttre säkerhet, mellan civilt och militärt samt mellan fred och krig. Det som sker i och bortom Europas södra grannskap har betydelse för situationen i vårt eget närområde och vice versa. Allt hänger ihop.

Ett tydligt exempel är det ryska agerandet i Syrien som i stor utsträckning följer den logik vi har sett under de senaste åren. Ryssland fortsätter målmedvetet att stärka sin militära förmåga och militära maktmedel utgör ett allt viktigare verktyg i dess strävanden efter en global roll. Vi har under hösten kunnat följa hur Moskva tydligt visat omvärlden på ökad kapacitet att snabbt projicera militär förmåga utanför de egna gränserna. För första gången har man genomfört en insats från både flyg, fartyg och ubåt med kryssningsrobotar mot mål i Syrien. Parallellt har man förflyttat trupp och tung materiel till baser i området. Samtidigt fortsätter Ryssland att utmana den europeiska säkerhetsordningen.

Vi ser idag inget direkt militärt angreppshot mot Sverige. Men vi ska vara medvetna om att vi löpande utsätts för underrättelseinhämtning och påverkanskampanjer. Vi vet också att områden i vårt närområde – framför allt kring Östersjön och i växande utsträckning Arktis – utgör friktionsytor mellan Ryssland och Väst. Det ökar risken för konfrontationer i vår närhet. Den ryska demonstrationen i Syrien av

förmåga att slå ut mål på långa avstånd och förflytta betydande mängder trupp och materiel, utgör också en viktig erfarenhet när vi summerar 2015 och blickar framåt. Det belyser att ett angrepp skulle kunna ske under mycket korta tidsförhållanden - även i vårt närområde.

Vår hotbedömning utgår från nutida konflikters karaktär. Även om vi tycker oss känna igen vissa omständigheter, måste vi förstå och förhålla oss till att situationen idag är i grunden annorlunda än när vi förberedde oss för en storskalig invasion. Den hotbilden byggde på en föreställning om tydlig och stegvis eskalation där det fanns tid för successiva beredskapshöjningar. Situationen idag präglas av mycket större dynamik där användandet av hybridkrigföring, med dess inslag av överraskning och påverkan, skapar gråzoner mellan fred och krig. Den utmaning vi står inför är en samordnad användning av alla till buds stående medel för att uppnå politiska mål: politiska, ekonomiska, militärt och icke-militärt operativt agerande. Samtidigt utgör militärgeografin fortfarande ett fundament i säkerhetspolitiken. Ett väpnat angrepp på svenskt territorium skulle sannolikt inte utgöra ett slutmål, utan snarare vara del i en större operation och syfta till att bevara handlingsfrihet i vårt närområde.

Det är denna komplexa säkerhetssituation som vi utgår från när vi idag bygger ett starkare försvar.

För elva dagar sedan inledde vi på allvar genomförandet av det nya försvarsbeslutet. Vägen till beslutet kännetecknades av en välgrundad och välförankrad analys av omvärldsutvecklingen och dess logiska krav på den svenska försvarsförmågan. I de diskussioner som följde var Försvarsmakten mycket tydlig i beskrivningen av vilken operativ förmåga som kan nås med olika ekonomiska nivåer. Våra rekommendationer hörsammades till del. På kort sikt bryter uppgörelsen en nedåtgående riktning och möjliggör ökad operativ effekt i alla stridskrafter. Det är välkommet och nödvändigt. Men viktiga delar utelämnades och det begränsar vår ambition och våra möjligheter att snabbt nå den operativa förmåga som krävs i ett alltmer försämrat säkerhetsläge.

Jag vill nämna några av de utmaningar vi står inför: Vi saknar fortfarande viss personlig utrustning och materiel för daglig verksamhet. Det märks i vår vardag. Ökad militär förmåga förutsätter också att vi kan behålla, rekrytera och utveckla personal med rätt kompetens. Vi är ännu tidigt i reformen, och övergången till frivillighet har i huvudsak gått enligt plan, men vi kan konstatera att vi fortfarande har alltför få deltidsanställda. Därför har vi temporärt fyllt upp krigsförbanden även med tidigare värnpliktiga. Vår krigsorganisation är idag i allt väsentligt bemannad.

Vi vet också att vi redan idag tvingas senarelägga investeringar i flera viktiga materielsystem vilka skulle ge ökad operativ effekt på sikt. Inom några år kommer vi dessutom att behöva göra flera större investeringar på materielsidan för alla stridskrafter. Med nuvarande inriktning kommer även vår uthållighet under långvariga påfrestningar fortsatt vara begränsad.

Vi måste samtidigt förbereda oss på en längre period av spänningar i vår omvärld. Den ökande ryska förmågan i en svårförutsägbar miljö ställer förändrade krav på den svenska försvarsförmågan också på längre sikt, bortom denna försvarsbeslutsperiod. Så länge vår egen förmågetillväxt inte går i takt med denna utveckling, utsätter vi oss för successivt ökande risker. Det försvarspolitiska samtalet måste därför fortsätta med klarsynthet och beredskap att löpande ompröva inriktningen.

Men nu ägnar vi all kraft åt genomförandet av inriktningsbeslutet. Beställningen är tydlig. Den enskilt viktigaste uppgiften är att öka den militära förmågan. Vi stärker såväl tillgänglighet som beredskap. De senaste två åren har vi ökat vår incidentberedskap med ca 50 procent. Vi har ständigt flyg, marin- och markstridskrafter med tillhörande ledning och logistik i beredskap för att identifiera hot och vid behov ingripa mot kränkningar. Hemvärnet har därtill hög beredskap att kunna sättas in i alla delar av landet. Vi övar tidigare värnpliktiga, vi

gör investeringar för att förstärka bottenplattan och vi har en intensiv och avancerad övningsverksamhet.

Vårt uppdrag är ytterst att försvara Sverige och svenska intressen, vår frihet och rätt att leva som vi själva väljer.

Grundläggande för vårt försvarskoncept är att vi ska förebygga konflikter och vara strategiskt defensiva. Vi ska genom vår militära förmåga bidra till att skapa politisk handlingsfrihet. Vårt agerande bygger på solidaritet och samarbete. Vår säkerhet är odelbar och vi bygger den gemensamt med andra - internationellt med likasinnade länder och organisationer och nationellt inom ramen för totalförsvaret.

Målet för vår verksamhet är att ha en solid tröskel som hindrar eventuella angrepp i alla dess former. Det ska stå klart att kostnaderna för att angripa eller påverka Sverige med militära medel blir orimligt höga. Det gör vi genom att vidmakthålla och höja försvarsförmågan.

Grunden utgörs av kompetent och erfaren personal i tillgängliga och välövade förband med rätt resurser. Den utgörs också av starkare samarbeten, både ute och hemma. En bärande tanke i vårt försvarskoncept är just flexibiliteten i tid och rum. Den moderna krigföringens snabba förlopp ställer krav på krigsförbandens

tillgänglighet i fred för att snabbt kunna förflyttas och sättas in där de behövs. För att öka handlingsfriheten måste personal, materiel, övningar och infrastruktur vara i balans. Vi har en styrka i vår bredd av förmågor, i våra allsidiga förband, i vår avancerade försvarsmateriel, i vårt innovationstänkande och - inte minst - i ett allt starkare engagemang för vårt uppdrag.

Övningar är ett av våra främsta verktyg att höja, pröva och signalera vår förmåga. Omfattande och avancerad övningsverksamhet är därför en central del av ett starkare försvar. Den gångna hösten har vi genomfört övningar för såväl armén, flygvapnet och marinen och återupptagit repetitionsutbildning. Hemvärnet och det civila försvaret ingår på olika sätt. Vi har också övat den militärstrategiska ledningen. Tillsammans med våra grannar har vi lett stora internationella övningar där vi bland annat nyttjat militär infrastruktur på varandras territorier.

Övningsverksamheten kommer att öka i komplexitet under försvarsbeslutsperioden med större förband och mer kvalificerade scenarier. Framför allt fokuserar vi på att förbättra vår förmåga att strida i sammansatta förband. Försvarsmaktsövning 2017 utgör en viktig milstolpe. Det är den första och största övningen i sitt slag på mer än 20 år. Över 16000 personer, varav en fjärdedel från Hemvärnet, kommer att övas mot ett scenario där Sverige utsätts för ett överraskande strategiskt anfall.

Internationella försvarssamarbeten är en förutsättning för att stärka vår förmåga och signalera vår vilja att ge och ta emot militärt stöd. De ger oss en konkret strategisk förankring i den säkerhetsgemenskap som innefattar norra Europa och vårt omedelbara närområde. Vi fördjupar idag samarbetet med våra nordiska och baltiska grannar, med Nato, med USA och med andra relevanta länder och organisationer. Graden av samordning och gemensamma ambitioner varierar. Samarbetet med Finland har som bekant en särställning och jag är särskilt glad att General Jarmo Lindberg är med oss idag. Våra försvarsmakter har ett nära och intensivt utbyte på alla nivåer. Redan idag använder vi varandras baser och vi övar tillsammans nästan dagligdags. Kärnan i vårt samarbete är planering för militär samverkan bortom fredstid, vid behov och efter nationella beslut.

Denna förankring sträcker sig även globalt. Genom internationella operationer främjar vi fred och säkerhet, understödjer svenska intressen och bygger vår egen förmåga. Även om de nationella behoven nu åter står i fokus, ska vi klara att upprätthålla den internationella dimensionen. Ytterst är det en fråga om förtroende för Försvarmakten som en kapabel och pålitlig aktör. Våra soldater och sjömän – och våra tekniska system - vinner respekt och gör skillnad var än de verkar, i Afghanistan, Libyen, Irak eller i insatsområden i Afrika. Jag kom hem från Mali i torsdags. Besöket hos våra soldater i

MINUSMA bekräftar denna bild – ett avancerat underrättelseförband som levererar hög kvalitet i en mycket komplex och svår miljö.

Hemmavid utvecklar vi vårt samarbete med andra myndigheter. En relevant och sammanhållen totalförvarsplanering är central för en ökad militär förmåga. Försvarmakten behöver det civila försvarets stöd för att klara kraven vid höjd beredskap. Det gäller särskilt i en säkerhetsmiljö som präglas av hot som rör sig i gråzonen mellan civilt och militärt. Totalförsvaret måste vara organiserat och förberett så att samhället fungerar även under påfrestning. Till syvende och sist gäller det att säkerställa vår nationella handlingsfrihet i händelse av kris och krig. Försvarmakten har under hösten nära samverkat med och gett stöd till bland annat Polisen, Migrationsverket och MSB för att stötta den samlade förmågan när samhällsstrukturerna sätts under press. Det är så vi måste arbeta.

Det är också så vi gemensamt bidrar till att öka trovärdigheten för vår nationella försvarsförmåga. Det handlar dels om att öka samhällets robusthet, dels om en insikt om att försvaret av landet är förknippat med umbäranden för alla. Det är denna beredskap som konstituerar försvarsvilja.

Samhällets engagemang för vårt gemensamma försvar är vital. Jag gläds och stärks över den förnyade energi som jag möter inte bara i min egen organisation utan också i samhället i stort. Jag föreläste

nyligen i min egen hembygd och möttes av ett stort intresse för och kunskap om försvaret. Det visar att den försvarspolitiska debatten når långt ut i stugorna, till och med till Gnarp. Folkförankringen är central. Hemvärnet och Frivilligorganisationerna spelar en fortsatt viktig roll med sin geografiska bredd och numerär. Försvarsmaktens ansikte ute i landet utgörs inte sällan av hemvärnssoldaten och frivilliga.

Vi kommer att öka den operativa effekten under försvarsbeslutsperioden. Kardinalkursen är satt. Jag är fast besluten att använda de givna resurserna på bästa sätt och få ut så mycket militär effekt som möjligt. Alla ska kunna känna tilltro till vårt försvar.

Men jag vill samtidigt betona att vi fortsatt står inför utmaningar. Vår omvärld skiftar snabbt. Ryssland flyttar fram sina globala positioner samtidigt som man fortsätter att höja och demonstrera sin militära förmåga. Det kärvare säkerhetsläget i vårt närområde består. Vi möter detta – vi viker inte. Men vi ska ha klart för oss att vår operativa förmåga kommer att nedgå på sikt om inga ytterligare åtgärder vidtas. Det är därför nödvändigt att vi är uppmärksamma på förändringar i vår omvärld, att vi utifrån detta är beredda att ompröva och justera dagens inriktning och att vi redan nu gemensamt blickar bortom denna försvarsperiod.

Igen, min vision är att vi ska ha ett starkare försvar – som möter varje hot och klarar varje utmaning. Försvarens fokus är att nu öka den militära förmågan. Tröskeln ska vara synlig och solid. Vi har idag en tydlig riktning som är grundad i en klar bedömning av den försvårade säkerhetssituationen. Jag räknar med att kursen hålls och att vi tillsammans vidtar de åtgärder och steg som krävs för att möta framtiden.

Tack!